

“Latviešu valodas sintaktiski marķētajā korpusā” izmantotās sintaktiskās lomas (v. 01.11.2023.)

Hibrīdiskajā gramatikas modelī sintaktiskās lomas izmantotas, lai apzīmētu katra teikuma elementa sintaktisko funkciju. Dažas no sintaktiskajām lomām var būt attēlotas gan ar vienu vārdu, gan ar frāzi, bet citas sintaktiskās lomas var būt attēlotas tikai ar frāzi.

Sintaktiskā loma tiek piešķirta katram teikuma elementam (sk. dažādu veidu **a-node**) – ne tikai teikuma locekļiem, bet arī pieturzīmei, teikuma daļai, analītiskai formai kopumā u. tml.

Šajā modelī tiek šķirtas triju veidu frāzes.

1. X-vārda frāze (sk. **a-xinfo**) sastāv no vairākiem vārdiem, bet visa frāze veic vienu sintaktisko funkciju. Ar x-vārdiem attēlo saliktus teikuma locekļus, piem., saliktus izteicējus, prievārdiskas konstrukcijas, nosaukumus, u. c. vairākvārdu vienības.
2. Pieturzīmju konstrukcija (sk. **a-pmcinfo**) attēlo konstrukcijas, kas saistītas ar pieturzīmju lietojumu teikumā, piem., palīgteikumu, divdabja teicienu, izsaukmes vārdu, iespraudumu. Pieturzīmju konstrukcijas sastāv no vienas vai vairākām pieturzīmēm un tā bāzes elementa, kura dēļ tiek lietota pieturzīme.
3. Sakārtojuma konstrukcijas (sk. **a-coordinfo**) attēlo sakārtojuma sakaru un sastāv no vienlīdzīgiem teikuma locekļiem vai vienlīdzīgām teikuma daļām, saikļiem un pieturzīmēm, kas atdala vienlīdzīgus teikuma locekļus vai vienlīdzīgas teikuma daļas.

Rādītājs

a-node : Teikuma locekļi	2
a-node : Palīgteikumu u. c. veidi.....	2
a-node : Citi	2
a-xinfo : Analītiskās formas un citi vārdu apvienojumi (zaļi).....	3
a-pmcinfo : Pieturzīmju konstrukcijas (violetas)	3
a-coordinfo : Sakārtojuma attieksmes (zilās).....	3
a-node, a-xinfo, a-coordinfo, a-pmcinfo : Palīgvērtības.....	3

a-node: Teikuma locekļi

role	Skaidrojums
pred	izteicējs
subj	teikuma priekšmets
attr	apzīmētājs
obj	papildinātājs
adv	apstākļis
spc	sekundāri predikatīvs komponents (SPK)
sit	situants
det	determinants

a-node: Palīgteikumu u. c. veidi

role	Skaidrojums
subjC1	teikuma priekšmeta palīgteikums
predC1	izteicēja palīgteikums
attrC1	apzīmētāja palīgteikums
objC1	papildinātāja palīgteikums
appC1	pielikuma palīgteikums
placeC1	vietas (apstākļa) palīgteikums
timeC1	laika (apstākļa) palīgteikums
manC1	veida (apstākļa) palīgteikums
degC1	mēra (apstākļa) palīgteikums
causC1	cēloņa (apstākļa) palīgteikums
purpC1	nolūka (apstākļa) palīgteikums
condC1	nosacījuma (apstākļa) palīgteikums
cnsecC1	seku palīgteikums
compC1	salīdzināmais palīgteikums
cncesC1	pieļāvuma palīgteikums
motivC1	pamatojuma palīgteikums
quasiC1	relatīvais palīgteikums
ins	iespraudums, iestarpinājums (var būt gan atkarīgs no visa teikuma, gan no atsevišķa teikuma locekļa)
dirsp	tiešā runa

a-node: Citi

role	Skaidrojums
prep	prievārds (tikai kā bērns x-vārdiem)
conj	saiklis vai saikļa lomas izpildītājs (kā bērns sakārtojuma vai PMC virsotnēm)
crdPart	viens no vienlīdzīgajiem teikuma locekļiem (kā bērns sakārtojuma virsotnēm)
mod	modālais darbības vārds (tikai kā bērns x-vārdiem)
auxVerb	"būt" kā saitiņa vai palīgdarbības vārds (tikai kā bērns x-vārdiem)
punct	pieturzīme (tikai kā bērns sakārtojuma vai PMC virsotnēm)
baselem	pamatelements elementiem x-vārdos un pieturzīmju konstrukcijās (tikai kā bērns x-vārdiem, sakārtojuma vai PMC virsotnēm)
no	vārdi un konstrukcijas, kas nav teikuma locekļi: uzrunas, izsaukšanas vārdi, partikulas
repeat	negramatiski atkārtots vārds

a-xinfo: Analītiskās formas un citi vārdu apvienojumi (zaļi)

xtype	Skaidrojums
xPred	salikts izteicējs
xNum	skaitļa vārdu savienojums
xApp	pielikums
xSimile	salīdzinātājdaļa ("[skrien] kā vējš")
xPrep	prievārdiska konstrukcija
xParticle	stabilis savienojums ar partikulu ("ik rītu", "ne velna")
xFunctor	vairākvārdu saiklis ("lai arī"), partikula ("droši vien"), prievārds ("līdz ar")
namedEnt	personvārdi, organizāciju nosaukumi, kam nevar uzņemt sintaktisko koku
subrAnal	vārdkopas analogi ("abi divi", "kaut kas interesants")
coordAnal	vādrindas analogi ("mazs mazs"; "divi trīs")
unstruct	tekstvienību virknes bez latviešu valodas gramatiskās struktūras ("per aspera ad astra"; "f(x) = sin x + x + 17")
phraselem	frazeoloģiska vienība bez vienota sintaktiskā koka ("ka tavu almu māteri")

a-pmcinfo: Pieturzīmju konstrukcijas (violetas)

pmctype	Skaidrojums
sent	teikums (koka sakne)
utter	izteikums (koka sakne; "Jā, paldies!")
mainCl	virsteikums, neatkarīga teikuma daļa
subrCl	paligteikums
interj	pieturzīmes, ko nosaka izsaukmes vārdi
spcPmc	SPK pieturzīmes (ieskaitot savrupinājumus)
insPmc	iespraudumu un iestarpinājumu pieturzīmes ("...", protams, ...")
particle	pieturzīmes, ko nosaka partikulas ("Jā, tā ir.")
dirSpPmc	pieturzīmes, kas saistītas ar tiešo runu (pēdiņas, koli un domuzīmes)
address	uzruna
quot	pēdiņas, kas nav saistītas ar tiešo runu

a-coordinfo: Sakārtojuma attieksmes (zilās)

coordtype	Skaidrojums
crdParts	vienlīdzīgi teikuma locekļi
crdClauses	vienlīdzīgi paligteikumi, neatkarīgas teikuma daļas

a-node, a-xinfo, a-coordinfo, a-pmcinfo: Palīgvērtības

role	Skaidrojums
N/A	redīgējami vai neaizpildīti lauki